

УДК:657.15(477)

викладач Турияниця К. С.

Ужгородський національний університет

**ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

В статті розглянуто проблемні питання організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах в сучасних умовах господарювання. Описано потребу в його реформуванні, необхідності модернізації та наближеності до міжнародних стандартів в умовах глобалізації економіки України.

Ключові слова: бюджетна установа, глобалізація, міжнародні стандарти, організація обліку.

Турияниця Е.С. Вопросы реформирования организации бухгалтерского учета в бюджетных учреждениях в условиях глобализации экономики Украины / Ужгородский национальный университет, Ужгород, Закарпатье.

В статье рассмотрены проблемные вопросы организации бухгалтерского учета в бюджетных учреждениях в современных условиях хозяйствования. Описаны потребность в его реформировании, необходимости модернизации и близости к международным стандартам в условиях глобализации экономики Украины.

Ключевые слова: бюджетное учреждение, глобализация, международные стандарты, организация учета.

Turyanitsa K.S. A question of reforming an organization of accounting in budgetary institutions in a globalizations economy of Ukraine / Uzhhorod National University, Uzhhorod, Transcarpathian region

This article deals with accounting in budgetary institutions in the contemporary economy. We describe the need for its reform, the need to

modernize and proximity to international standard sin the globalized economy of Ukraine.

Keywords: Budget establishment, globalization, international standards organization of accounting.

В умовах поглиблення інтеграційних процесів між державами, швидкий розвиток глобалізаційних процесів змушує замислитися над низкою проблем, які постають перед Україною у напрямку реформування організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Основними складовими цього процесу виступає потреба в підвищенні ступеня відкритості економіки та гармонізації законодавства України відповідно до міжнародних норм.

На сьогодні питанню реформування бухгалтерського обліку в бюджетних установах не приділяється достатньо уваги, проблемні питання не розглядаються з урахуванням загальноекономічних перетворень, що відбуваються в економіці нашої країни. Практика свідчить про наявність недоліків теоретичного та методологічного рівнів організації обліку в бюджетних установах, а саме поява нових об'єктів обліку, невідповідність нормативної бази міжнародним стандартам та потреба усунення існуючих базових протиріч у роботі вітчизняної системи обліку в умовах глобалізації економіки України. Таким чином дослідження даної проблеми залишається актуальним в реаліях сьогодення та повинно сприяти подальшій адаптації правового поля України світовим стандартам.

Питання реформування бухгалтерського обліку державного сектору в Україні досліджувалось багатьма вітчизняними вченими та практиками: історично - хронологічна сторона розвитку та становлення обліку в бюджетній сфері висвітлена в працях Т. Джоги, С. Свірка, Ф. Бутинця, М. Білухи; теоретичні грані та практичні особливості організації обліку в бюджетних установах розкрито в роботах О. Чечуліної та П. Атамаса. Значний внесок в питання стандартизації та уніфікації законодавчо-

нормативного регулювання відповідно до норм міжнародних стандартів та перспективи розвитку системи бухгалтерського обліку в державному секторі економіки нашої країни в умовах інтеграції в світове господарство відкрили вчені С. Левицька, Н. Сушко, В. Метелиця та інші.

Проте, як зазначалось, актуальність дослідження проблеми реформування бухгалтерського обліку в державному секторі на сьогодні залишається відкритим, так як відсутня єдина методика відображення в бухгалтерському обліку операцій, що здійснюються у сфері державного управління.

Метою статті є опис потреби удосконалення організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах, необхідності модернізації та наближеності до міжнародних стандартів в умовах глобалізації економіки України.

Активна інтеграція України у світовий простір відкрила перед національною економікою широкі можливості розвитку відносин із зарубіжними партнерами, з одного боку, та викликала необхідність реформування діючої системи бухгалтерського обліку, зокрема в державному секторі, – з іншого. Якщо ж проблемні питання організації та уніфікації господарського обліку активно досліджуються вченими та практиками, то сторона обліку в бюджетному секторі економіки України залишається мало дослідженою та проблематичною в спектрі відповідності міжнародним нормам.

Складність і багатогранність даної проблеми породжує нагальну потребу в адаптації нормативно-правового законодавства України до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору, при цьому враховуючи реалії економіки нашої країни.

З погляду історикографії, активний розвиток організації бухгалтерського обліку в бюджетній сфері розпочався ще на початку 90-х років. Тоді почались вводити нові форми документообігу та

звітності, було затверджено план рахунків банків, господарських підприємств та бюджетних установ. Проте на шляху подальшого розвитку обліку у бюджетній сфері, як і кожного безперервного процесу, відмітимо стрибки значного прискорення, що пояснюється економічним зростанням, та падіння.

На сьогодні потреба реформування організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах зумовлена рядом причин, а саме:

- поглибленням глобалізаційних процесів в економіці України, так як являючись державою з вагомим економічним потенціалом країна не може розвиватись ізольовано. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків веде до принципових змін у структурі національної економіки, інтеграції її господарської системи у міжнародну економіку, створення розгалуженої інфраструктури, яка б забезпечувала швидку реалізацію ринкових перетворень – не залишаючи осторонь і сферу бухгалтерського обліку;

- не визначеністю теоретичних понять та недосконалість чинного законодавства в сфері бюджетного обліку;

- значною громіздкістю облікових процесів;

- потребою підвищення відкритості та прозорості інформації з економічних питань, зокрема з питань бухгалтерського обліку, та відповідності міжнародним стандартам;

- розпорошеністю функцій у правління при організації бухгалтерського обліку в бюджетній сфері;

- відсутністю чіткості в методах ведення бухгалтерського обліку в державному секторі;

- наявністю різних організаційних структур бухгалтерських служб, процедур документообігу, використанням різного програмного забезпечення, а в окремих випадках відсутністю такого забезпечення [3];

- відсутністю методологічного забезпечення ведення бухгалтерського обліку на рівні органів виконавчої влади;

- відсутністю уніфікованого плану рахунків для різнопрофільних бюджетних установ;

- відсутністю системності та комплексності в реформуванні державних установ та організацій.

Отже, бюджетна реформа в Україні повинна бути одним з пріоритетних напрямів розвитку держави, що передбачає вирішення питань комплексного характеру.

На сьогодні держава сприяючи реформуванню та модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі винесла на перший план питання розробки та застосування такої методології бухгалтерського обліку, яка відповідає міжнародним стандартам та створила більш сприятливі умови для іноземних інвесторів.

Свідченням активізації роботи державного сектору є прийняття Закону України “Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу ” від 18 березня 2004 року № 1629-IV. Згідно якого бухгалтерський облік визначено однією з пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України до норм ЄС [2].

В подальшому результатом ініціативності в процесі реформування обліку в бюджетній сфері органів державної влади є прийняття Кабінетом Міністрів «Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі» від 16 січня 2007 р. №34.

Метою стратегії є удосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів. Процес модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі триватиме протягом 2007 - 2015 років. Реалізація стратегії дасть змогу забезпечити створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами [1].

Відповідно до Наказу міністерства фінансів України від 19.04.2007 р. № 5 затверджено План-графік розробки положень (стандартів)

бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі України. Згідно даного наказу в Україні планується затвердити 21 стандарт бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі. Проте реалізація постулатів даного наказу на сьогодні залишається на початковому етапі та потребує ретельного доопрацювання.

Таким чином, держава – є прогресивним учасником бюджетних реформ, проте ряд питань організації бюджетного обліку все ж залишаються на першопочатковій стадії впровадження.

Активні перетворення та постійні зміни в організації обліку в бюджетній сфері є як і позитивним явищем, так і негативним. Швидкоплинність порядку прийняття змін зумовлює в кінцевому результаті спотворення представленої інформації. Зокрема, трактування теоретичних понять обліку не є однозначним, що приводить до викривлення показників.

Зміна виду форм фінансової звітності та окремих поточних документів, веде до збільшення об'єму роботи безпосередніх виконавців, а в сукупності до збільшення кількості помилок в розрахунку кінцевих показників.

Наступним вагомим елементом комплексної потреби удосконалення організації обліку в бюджетних установах є підвищення рівня відкритості та прозорості інформації з економічних питань. У державному секторі потребують особливої уваги політиків та серйозних реформ питання: розмежування компетенції різних державних органів, які на разі залишаються непослідовними та нечіткими; доступу до інформації про бюджетні кошти широкої громадськості; високого ступеня залежності від державної адміністрації органів місцевої державної влади, що заважає ефективному виконанню державних завдань на місцевому рівні.

Реформа в бюджетній сфері повинна торкнутися, також проблеми розпорошеності функцій у правління при організації бухгалтерського обліку в бюджетній сфері.

Згідно з Бюджетним кодексом України і Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" порядок ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності, звітності про виконання бюджетів, кошторисів бюджетних установ установлює Мінфін. Бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів ведуть органи Казначейства, а бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ - розпорядники бюджетних коштів [3].

Обв'язки управлінського апарату державної влади необхідно уніфікувати та стандартизувати.

Крім того, фонди загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування застосовують різні методики ведення бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів ведеться за касовим методом із застосуванням методу нарахування за окремими операціями (облік державного боргу, зобов'язань розпорядників бюджетних коштів). Бухгалтерський облік в бюджетних установах і фондах загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування ведеться за методом нарахування, за яким операції та події визнаються в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів (або їх еквівалентів) [3].

Виділення серед концептуальних напрямів реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ питання суцільної автоматизації облікового процесу на рівні установи має вирішуватися через організацію автоматизації [4].

Відкритим також на сьогодні є впровадження уніфікованого плану рахунків для різнопрофільних бюджетних установ, що дасть змогу гармонізувати структуру подачі інформації та спростити процедуру її обробки.

Єдиний план рахунків має базуватись на таких концептуальних вимогах:

- план рахунків має бути достатньо загальним, щоб відповідати обліковим потребам суб'єкта господарювання державного сектору;

- рахунки мають забезпечити аналітичне відокремлення і синтетичне узагальнення здійснених господарських операцій [7].

В кінцевому результаті, відсутність системності та комплексності в реформуванні організації облікової роботи державних установ породжує проблеми впровадження затверджених реформ. Різноплановість реорганізації при її не узгодженості приводить до виникнення великої кількості протиріч на практиці. На сьогодні, законодавча база в сфері бюджетного обліку перенасичена кількістю прийнятих нормативно-правових актів та відповідних змін до них. Саме, тому необхідно зуміти систематизувати сукупність нововведень, враховуючи при цьому особливості економіки нашої країни та зарубіжний досвід організації бухгалтерського обліку в державному секторі.

Висновки: Формування конкурентоспроможної економіки на національному та світовому рівні можливе, лише за умови злагодженої, цілеспрямованої роботи уряду в даному напрямку, орієнтуючись на зарубіжний досвід країн ЄС. За умов прогресивного розвитку інтеграційних процесів та подальшої глобалізації економіки необхідність стандартизації та уніфікації бухгалтерського обліку в бюджетних установах до міжнародних стандартів є важливою передумовою для ефективного функціонування та визнання України на міжнародному рівні.

Сучасні умови функціонування бюджетної системи України характеризуються наявністю ряду проблемних питань в організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах та потребують проведення ґрунтовного реформування.

На даному етапі першочерговою основою на шляху удосконалення обліку в бюджетній сфері є реалізація урядової концепції розвитку бухгалтерського обліку у державному секторі України, що повинна, врахувати всі актуальні аспекти, які на сьогодні є визначальними у розвитку міжнародної облікової системи. Проте стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку проходить зараз лише свої початкові етапи. Не менш важливим аспектом в реформуванні бюджетного обліку є формування єдиної законодавчо – нормативної бази, адаптованої до міжнародних вимог та норм, удосконалення методології складання звітності та запровадження інформаційних технологій.

Гармонізація та стандартизація організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах, через складний шлях реформування, відкриє на перспективну тверду основу міжнародного співробітництва та спрощення системи обліку в цілому.

Література:

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16.07.99р. за №996-XIV. — Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки: постанова КМУ від 16.01.2007р. № 34 // – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-п>

4. Левицька С. О. Результативність перших етапів розвитку реалізації стратегії модернізації бухгалтерського обліку державного сектору — Режим доступу http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvgp/ekon/2009_3_1/v47ek054.pdf

5. Левицька С. Окремі питання реформування бюджетного обліку: стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі/ Все про бухгалтерський облік: проф. бух. газета. – Київ, 2008.- №6– с. 34-38

6. Максимова В. Ф., Пеліпадченко Р. О. Концептуальні засади розвитку системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах — Режим доступу:
http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_16/maksim.pdf

7. Марценяк Н. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи // Науковий вісник БДФА.- 2008.-№4.-С. 346-351.

8. Метелиця В. М. Проблемні питання модернізації обліку в державному секторі України — Режим доступу
http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_4/18_Metel.pdf

9. Сушко Н. Сучасний стан бухгалтерського обліку у державному секторі та перспективи його реформування / Все про бухгалтерський облік: проф.. бух. газета. – Київ, 2007.- №11– с.25-31

10. Сушко Н. Реформування бухгалтерського обліку в державному секторі / Н. Сушко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №8-9. – с.22-27.

References:

1. Zakon Ukrayiny “Pro bukhhalters'kyu oblik i finansovu zvitnist' v Ukrayini” vid 16.07.99r. za № 996-XIV. — Rezhym dostupu
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Zakon Ukrayiny vid 18 bereznya 2004 roku № 1629-IV «Pro zahal'noderzhavnu prohrammu adaptatsiyi zakonodavstva Ukrayiny do zakonodavstva Yevropeys'koho Soyuzu» – Rezhym dostupu
<http://zakon.rada.gov.ua>

3. Stratehiya modernizatsiyi systemy bukhhalters'koho obliku v derzhavnomu sektori na 2007-2015 roky: postanova KМУ vid 16.01.2007r. № 34 // – Rezhym dostupu <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-п>

4. Levyts'ka S. O. Rezul'tatyvnist' pershykh etapiv rozvytku realizatsiyi stratehiyi modernizatsiyi bukhhalters'koho obliku derzhavnoho sektoru — Rezhym dostupu http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvgp/ekon/2009_3_1/v47ek054.pdf

5. Levyts'ka S. Okremi pytannya reformuvannya byudzhethnoho obliku: stratehiya modernizatsiyi systemy bukhhalters'koho obliku v derzhavnomu sektori/ Vse pro bukhhalters'kyy oblik: prof.. bukh. hazeta. – Kyyiv, 2008.- №6– s.34-38

6. Maksimova V.F., Pelipadchenko R.O. Kontseptual'ni zasady rozvytku systemy bukhhalters'koho obliku v byudzhetnykh ustanovakh —Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_16/maksim.pdf

7. Martsenyak N. Reformuvannya bukhhalters'koho obliku byudzhetnykh ustanov: problemy ta perspektyvy // Naukovyy visnyk BDFA.-2008.-#4.-S. 346-351.

8. Metelytsya V. M. Problemni pytannya modernizatsiyi obliku v derzhavnomu sektori Ukrayiny — Rezhym dostupu — Rezhym dostupu http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_4/18_Metel.pdf

9. Sushko N. Suchasnyy stan bukhhalters'koho obliku u derzhavnomu sektori ta perspektyvy yoho reformuvannya / Vse pro bukhhalters'kyy oblik: prof.. bukh. hazeta. – Kyyiv, 2007.- № 11– s.25-31

10. Sushko N. Reformuvannya bukhhalters'koho obliku v derzhavnomu sektori / N. Sushko // Bukhhalters'kyy oblik i audyt. – 2009. – № 8-9. – s.22-27.